

28/10 – V2

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Dep. Vertrouwelijk

987288

Maatschappelijk Beeld en Uitvoeringstoets

Departementaal vertrouwelijk

NCTV

Maatschappelijk beeld – Naleving (DD: 28 oktober 2021)

Algemeen beeld

- De naleving van 3 van de 7 basisgedragsregels is significant gedaald (RIVM).
- Meest opvallende daling: ventilatie van de woningen (> 18 procentpunt gedaald). Dit komt waarschijnlijk door de daling van de buitentemperaturen waardoor mensen minder vaak luchten en niet (altijd) een raam open hebben.
- Het aantal ontvangen quarantaine verklaringen en het aantal controles is licht gedaald ten opzichte van voorgaande uitvraag (Veiligheidsregio's).
- Het wegverkeer vertoont een stabiele trend en ligt met ongeveer 95% weer bijna op het niveau van 2019.
- Sinds de afloop van de zomervakantie stijgt het aantal check-ins gestaag. Het niveau van het OV-gebruik ligt de afgelopen weken gemiddeld op 69% ten opzichte van 2019 in dezelfde periode.

Drukte in de binnensteden/1.5 m

- Offline ligt het aantal pinbetalingen bij zowel de winkels (food/non-food) als dienstverleners duidelijk lager dan normaal voor de tijd van het jaar (ING).
- Week 42 was 6% drukker dan de week ervoor, in het weekend zien we het aantal winkelpassanten toenemen. Dit kan verklaard worden door het relatief mooie weer in het weekend (RMC).
- Het aantal doordeweekse verplaatsingen naar het werk en onderwijs is stabiel en vertoont in de herfstvakantie een daling (IenW).
- Het aantal bezoeken supermarkten neemt toe. Het winkelbezoek is voor en in de herfstvakantie toegenomen. Het horecabezoek vertoont een dalende trend, behalve in de herfstvakantie (IenW).
- Het draagvlak voor de anderhalve meter daalt al vrij lang en zakt verder weg in de laatste meetronde (RIVM).

Drukte in OV/Mondkapjesplicht

- Sinds de afloop van de zomervakantie stijgt het aantal check-ins gestaag. In de herfstvakantie was het minder druk in het OV. Het niveau van het OV-gebruik ligt de afgelopen weken gemiddeld op 69% ten opzichte van 2019 in dezelfde periode.
- Het aantal pinbetalingen in het openbaar vervoer is de afgelopen maanden geleidelijk opgekrabbeld. In de afgelopen 4 weken was het niveau echter nog altijd 32% lager dan gebruikelijk.
- Draagvlak voor mondkapjes in OV licht gedaald, naleving blijft stabiel (RIVM)

Thuiswerken

- Werkenden die thuis kunnen werken is stabiel (55,0% t.o.v. 54,3% vorige meetronde, RIVM).
- Naleving thuiswerken is dalend (57,8% tov 61,2% vorige meetronde, RIVM).
- Gemiddeld aantal uren dat thuis gewerkt wordt door mensen die thuis kunnen werken is dalend (47,2% t.o.v. 52,5% vorige meetronde, RIVM).
- Het aantal doordeweekse verplaatsingen naar het werk en onderwijs is stabiel en vertoont in de herfstvakantie een daling.
- Het aantal thuisblijvers is gestegen (IenW).

Corona Toegangsbewijs (CTB) / sluitingstijd horeca

- Het draagvlak voor het CTB van locaties die (potentieel) frequenter bezocht worden (zoals een horecagelegenheid) is lager dan locaties die men minder frequent bezoekt (concert of festival).
- Controle op toegangsbewijs door horeca ondernemers is wisselend.
- Politie ondervindt problemen met gemeenschappelijke sluitingstijd van 00.00 uur, hierdoor staat iedereen tegelijk buiten (vaak onder invloed) en ontstaan openbare orde problemen.
- Sportkantines en clubhuizen hebben moeite met controle op het CTB, o.a. door inzet van vrijwilligers (Veiligheidsregio's).

Reizen

- Het wegverkeer vertoont een stabiele trend en ligt met ongeveer 95% weer bijna op het niveau van 2019. De vertraging door files neemt zichtbaar toe, maar ligt nog wel flink onder het niveau van 2019. In de herfstvakantie was het minder druk in de spitsen en was er iets meer verkeer in daluren.
- Grensverkeer België en Duitsland nagenoeg gelijk met normjaar 2019 (KMAR, I&W).
- Internationaal vliegverkeer op 74% van 2019.

Hoofdlijnen Sociaal Maatschappelijke en Economische Reflectie

Trojka op maatregelen

Hoofdboodschap: Zet in op maatregelen die tijdig, gericht en effectief bijdragen aan het tegengaan van overbelasting van de zorg. Zet daarbij in op maatregelen die zo laag mogelijke SME-kosten hebben, zoals betere naleving en handhaving, thuiswerk- en 1,5m-advies en mondkapjes, indien hiervan een significant effect mag worden verwacht. Verbreding van het CTB-regime naar onderwijs en werksfeer gaat gepaard met grote sociaal-maatschappelijke en economische kosten en komt waarschijnlijk te laat. Voorbereiden van wetgeving kan wel zijn.

- Zet in op verbeteren van naleving huidige CTB-regime, naleving basismaatregelen en scherp thuiswerkadvis aan.
 - Versterk de naleving van CTB risicogericht en regionaal, dus daar waar mensen kwetsbaar en/of een lage immuniteitsgraad kennen. Trek als (lokale) overheid en ondernemers in CTB-sectoren samen op en verhoog waar nodig boetes en ga sneller over tot sluiting.
- Zet vol in op gedragsinterventie om naleving basisregels te versterken en voorkom daarmee zwaardere (sectorale) maatregelen. Geef concrete handvatten ("schud geen handen op werk" of "werk thuis bij een snotneus"). Uitbreiden van de mondkapjesplicht kent beperkte SME-effecten.
- Scherp het thuiswerkadvis aan naar het thuiswerkadvis van juni: Werk waar mogelijk maximaal de helft van de werktijd op kantoor of locatie. Dit advies was helder en concreet. Bovendien laat dit advies ook ruimte aan werkgevers en werknemers die het advies letterlijk opvolgen. Zo wordt sociale isolatie voorkomen en worden werkprocessen zo min mogelijk verstoord.
- De SME-effecten van verbreding CTB binnen door wet aangewezen sectoren (sport, kunst, cultuur, horeca en evenementen) zijn relatief beperkt vanwege de relatief beperkte schaal van doorstroomlocaties en terrassen (in de winter). Op individueel niveau is de impact er uiteraard wel.
- Het advies om overal waar mogelijk weer 1,5m afstand te houden brengt aanzienlijke SME-schade met zich mee. Zet daarom in op een advies voor veilige afstand.
 - De schade van een advies om waar mogelijk 1,5m afstand te houden is aanzienlijk kleiner dan een 1,5m norm waarop gehandhaafd wordt, maar de maatregel is niet gratis. Innig contact met naasten wordt met een 1,5m advies afgeraden, terwijl het algeheel welbevinden al onder druk staat (SCP, CBS). Adviseer daarom een veilige afstand.
 - Een advies tot veilige afstand draag bij aan het bewustzijn en kan daarmee ook als gedragsinterventie worden gezien. Het gebruik van mondkapjes kan helpen in settings waar afstand houden moeilijk is. De SME-kosten hiervan zijn beperkt. Als de 1,5m weer als norm wordt toegepast op economische sectoren en het onderwijs zal de SME-schade sterk toenemen.
- De sociaal-maatschappelijke en economische kosten van verbreding naar werk en onderwijs zijn groot, terwijl invoering op korte termijn onwaarschijnlijk lijkt;
 - CTB in MBO en HO betekent dat een grote groep jongeren een hoge drempel tot toegang tot onderwijs opgelegd krijgt, wat tot schooluitval gaat leiden; 31 procent van de 18-25-jarigen is niet gevaccineerd. Een kwart van de jongeren is inmiddels psychisch ongezond (CBS). Op de lange termijn zijn de economische kosten van uitblijven van onderwijs groot. CTB in de werksfeer leidt mogelijk tot uitval van werknemers in verschillende sectoren (zoals de zorg en de horeca). Voor werknemers die geen CTB willen overleggen is de maatschappelijke impact van uitbreiding bijzonder groot als zij daardoor hun werk niet meer kunnen doen of hun vak niet meer kunnen uitoefenen (wat bij

specialistische beroepen zoals in de zorg het geval kan zijn). Tot slot vergroot verbreding van CTB het gevoel van maatschappelijke tweedeling. Precieze effecten sterk afhankelijk van de maatvoering (hoe breed inzetbaar).

- Invoering van 2G in sectoren waar nu een CTB-regime geldt heeft vanuit SME-perspectief de voorkeur boven verbreding van CTB naar werk en onderwijs, al kan het polarisatie in de hand werken.
- De SME-kosten van regionale maatregelen zijn verhoudingsgewijs kleiner naar gelang de kleinere schaal van ingrijpen.

Inschatting effecten o.b.v. afwegingskader	Maatschappij	Economie
CTB MBO, HBO en WO		
CTB werkenden zonder mogelijkheid tot ontslag		
Terug naar oude thuiswerkadvis		
2G horeca		
Advies om overal 1,5m te houden		
CTB binnensport		
CTB horeca*		
2G evenementen		
CTB evenementen*		
CTB doorstroomlocaties (w.o. kunst en cultuur)		
CTB terrassen		
Huidig thuiswerkadvis*		
Voorbereiden wetgeving voor CTB werkenden		
Mondkapjesplicht		
Binnenlands reisadvies		

Hoofdpijnen Sociaal Maatschappelijke Reflectie SCP op maatregelen

Continueren bestaande maatregelen

- Enkele sectoren, waaronder de culturele sector, de horeca en evenementenbranche zijn hard geraakt door de crisis en bijbehorende maatregelen. De vrijetijdsbesteding die deze gelegenheden bieden, zijn voor veel mensen belangrijke activiteiten die bijdragen aan ontplooiing, ontspanning, plezier en ontmoeting.
- Het vasthouden van de bezoekersnormen en sluitingstijden van de horeca brengt financiële gevolgen voor de getroffen sectoren met zich mee. Er zijn twijfels over de effectiviteit van deze maatregelen. Het is belangrijk het doel en de effectiviteit van bestaande maatregelen helder te onderbouwen en inzichtelijk te maken.
- Onderzoek van de RIVM gedragsunit laat zien dat met name de hygiënemaatregelen nog altijd goed worden nageleefd. Afstand houden van anderen kan in de praktijk niet altijd kan worden gerealiseerd. Bijna zes op de tien deelnemers van het onderzoek zegt dat het lukt om voldoende afstand te houden, ruim vier op de tien lukt dat dus niet.
- Het geldende thuiswerkadvies blijkt steeds lastiger in praktijk te brengen. Uit de september meting van de RIVM gedragsunit blijkt dat mensen die thuis kunnen werken dat gemiddeld 58% van hun werkuren doen. De sinds december ingezette daling van dit percentage zet zich daarmee voort.
- Bij alle communicatie, zowel over maatregelen als het vaccinatiebeleid, is het belangrijk aandacht te hebben voor hoe informatie iedereen bereikt, en welke kanalen daarvoor kunnen worden gebruikt.
- De meer fundamentele boodschap over de uitlegbaarheid van besluiten en het belang van een betrouwbare overheid wordt ons inziens ook bevestigd door onderzoek van het RIVM naar de voorkeuren van mensen over mogelijke opschaling van maatregelen dit najaar. Volgens het RIVM volgen drie belangrijke principes uit de redeneringen van mensen: kies effectieve maatregelen, kies maatregelen die tot weinig negatieve (lange termijn) effecten leiden en kies generieke maatregelen i.p.v. maatregelen die een specifieke groep of gebied raken.
- Tot slot is het belangrijk te waken voor stigmatisering van bevolkingsgroepen. Voorkom dat gehele groepen – zoals op dit moment niet-gevaccineerden – worden weggezet als onwillig, onwetend of onverantwoordelijk. We adviseren de verschillende perspectieven en zorgen van mensen te erkennen en nadrukkelijk mee te nemen in de communicatie en informatievoorziening (zie van Bochove et al. 2021). Dit zou kunnen voorkomen dat tegenstellingen tussen gevaccineerden en niet-gevaccineerden verder worden verscherpt en tot grotere spanningen in de samenleving leidt.

Mogelijke verzwarende maatregelen

- Het is te verwachten dat de mensen die het hardst zijn geraakt door de crisis in de afgelopen anderhalve jaar, hiervan in het najaar en de winter nog niet of onvoldoende zijn hersteld. Verdere negatieve gevolgen en ervaringen komen daar dus bovenop en kunnen ook invloed hebben op het draagvlak voor beleid vanuit deze groep en de naleving van maatregelen.
- Ook geldt dat hoe restrictiever het pakket aan maatregelen en hoe langer dit voortduurt, hoe lager het (gemiddeld) psychisch welbevinden van burgers en hoe hoger de (gemiddelde) gevoelens van eenzaamheid. De hoge bezettingsgraad van corona patiënten in de ziekenhuizen leidt tevens tot uitgestelde zorg met nadelige gevolgen voor zowel de gezondheid als kwaliteit van leven. Daarbij zijn een aantal groepen in de samenleving harder geraakt door de coronacrisis dan andere groepen.
- De sociaal-maatschappelijke gevolgen van de crisis – zoals een lager psychisch welbevinden, eenzaamheidsgevoelens en opgelopen schulden - herstellen zich minder snel dan de besmettingscijfers. Het is belangrijk de ontwikkeling in sociaal-maatschappelijke effecten in het oog te houden en rekening te houden met een mogelijk verhoogde vraag naar ondersteuning vanuit het sociaal domein en de geestelijke gezondheidszorg – ook in de periode na de crisis.
- Heldere en transparante communicatie en toegankelijke informatievoorziening is belangrijk voor draagvlak in de samenleving, vertrouwen in instituties en voor het bereiken van zowel kwetsbare groepen als de mensen die niet gevaccineerd zijn. Ook hier geldt dat het belangrijk is om het doel en de effectiviteit van nieuwe maatregelen helder te onderbouwen en inzichtelijk te maken. Daarnaast verdient het de aanbeveling in de communicatie voldoende aandacht te besteden aan de betekenis van de gedeelde (en eigen) verantwoordelijkheid van mensen voor hun gezondheid en die van anderen.

DGSC-19 indicatoren

KIES VOOR EEN (BASIS)SET AAN CONCRETE, WEINIG INVASIEVE GEDRAGSREGELS CQ. MAATREGELEN DIE OOK IN DE ENDEMISCHE FASE RELEVANT/PROPORTIONEEL ZIJN.

Weinig invasieve maatregelen als goed handen wassen, geen handen schudden, niezen in de elleboog en elkaar (1,5m) ruimte geven zijn lang vol te houden en kunnen rekenen op relatief veel draagvlak. Naleving van maatregelen wordt namelijk beter als gedrag een routine wordt. Dat lukt alleen bij consistent beleid. Jojo-beleid wekt verwarring en zorgt voor slechtere naleving van maatregelen.

BIED MENSEN EEN CONCREET HANDELINGS-PERSPECTIEF HOE DEZE GEDRAGSREGELS CQ. MAATREGELEN INVULLING KUNNEN KRIJGEN

Voorbeelden: doe een zelftest als je naar een feestje gaat; blijf met een snotneus thuis; was je handen voordat je koffie haalt voor een ander etc. En in het verlengde hiervan: maak vooral ook het testbeleid voor gevaccineerden concreter. Het is voor gevaccineerden onvoldoende duidelijk wanneer zij zich nog moeten laten testen en welke quarantainemaatregelen gelden.

MAAK GEEN ONDERSCHIED IN GEDRAGSREGELS CQ. MAATREGELEN TUSSEN GEVACCINEERDEN EN NIET-GEVACCINEERDEN. DAT IS CONTRAPRODUCTIEF.

Naleving van gedragsadviezen onder gevaccineerden ligt veel hoger dan onder niet-gevaccineerden en zijn daarmee veel effectiever. Het gedrag van gevaccineerden is dan de sociale norm.

BENADRUK HET BELANG VAN THUISBLIJVEN BIJ KLACHTEN, ÓÓK ALS JE ALLEEN EEN SNOTNEUS HEBT, ÓÓK ALS JE GEEN CORONA HEBT EN ÓÓK ALS JE GEVACCINEERD BENT.

Je wilt anderen niet besmetten, ook al is het een gewone griep.

MAAK BIJ DREIGING VAN OVERBELASTING VAN DE ZORG MONDKAPJES WEER VERPLICHT OP PLEKKEN WAAR GEEN 1,5 METER AFSTAND KAN WORDEN GEHOUDEN EN GEEN CTB GELDT, MAAR MAAK GEEN NORM VAN DE 1,5 METER.

Weer terug naar de 1,5 meter wekt verwarring (jojo-beleid). Houd je bij het advies om elkaar (1,5 meter) de ruimte te geven dat opgenomen is in de (basis)set van gedragsregels c.q. maatregelen.

SCHERP BIJ EEN DREIGING VAN OVERBELASTING VAN DE ZORG HET THUISWERKADVIES AAN, OOK VOOR GEVACCINEERDEN.

Ga terug naar het 'oude juni-advies' en maak het advies zo concreet mogelijk: bv. ga max. 2 dagen per week naar je werk; maar ook werk thuis bij een snotneus, ook als je gevaccineerd of al eerder corona hebt gehad.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Uitvoering en Handhaving Rijk (I)

Handhaving algemeen

- Met covid als katalysator heeft een verdieping en verbreding plaatsgevonden van maatschappelijk ongenoegen. Tevens zijn signalen van zowel horizontale polarisatie (burgers onderling) als verticale polarisatie (burgers –overheid) waar te nemen. Met het instellen van nieuwe maatregelen die door een deel van de bevolking als (vrijheids)beperkend zullen worden gezien, is de verwachting dat al dan niet kortstondig een opleving van maatschappelijk ongenoegen zal ontstaan. Te denken valt aan (grote) demonstraties die mogelijk een grimmig verloop kennen. Tevens zou de tweespalt tussen gevaccineerd en niet gevaccineerd verder kunnen verdiepen.
- Hoewel de verwachting is dat de overgrote meerderheid van de bevolking zich aan nieuwe maatregelen zal houden, is het sentiment dusdanig dat wellicht op grotere schaal dan voorheen vanuit zowel voor-als tegenstanders van het coronabeleid, sprake zal zijn van burgerlijke ongehoorzaamheid.
- Indien gedragsmaatregelen specifiek voor niet-gevaccineerde personen worden ingesteld, dan kan hierop niet strafrechtelijk gehandhaafd worden omdat ter bewijsvoering de vaccinatiestatus (medische status) moet blijken.
- Op een advies kan niet gehandhaafd worden, hier ligt dan ook geen taakstelling voor de politie, handhavers of het OM
- Het eventueel opnieuw invoeren van strafrechtelijke bepalingen voor individuen (bijvoorbeeld mondkapjesplicht), zal op basis zijn van het laatst geldende beleid. Dit houdt in dat strafrechtelijke handhaving zich richt op individuen in de publieke ruimte en dat bij ondernemers/organisatoren sprake is van bestuurlijk toezicht en handhaving. Hierbij zal het uitgangspunt worden dat strafrechtelijk alleen wordt opgetreden bij excessen.

CTB en handhaving

- De invoering van de huidige CTB heeft bij een deel van de bevolking voor ongenoegen gezorgd en conflicten tussen burgers onderling (horizontale polarisatie). Uitbreiding of aanpassing van de CTB zou kunnen leiden tot meer maatschappelijk ongenoegen en een toename van polarisatie.
- Een valide argument (en ook dat ter terechtzitting succesvol is gebleken) is dat een CTB niets zegt over de medische status van een persoon en daarmee niet discriminerend kan zijn. Een negatieve testverklaring leidt immers ook tot een geldig CTB. Alleen met deze voorwaarde is een CTB duurzaam en breder inzetbaar.
- Uitbreiding van de binnen de huidige door de wet aangewezen sectoren is mogelijk. Ondernemers zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het naleven van de coronamaatregelen en het controleren op CTB's. Eventuele sectorale toezicht- en handhaving moet door de daartoe geëigende (sectorale) toezichthouders plaatsvinden. Hierna volgt als sluitstuk bestuurlijke handhaving. De inzet van de politie in sectoren is gebaseerd op de noodzaak om als sterke arm op te treden.
- Het feitelijk mogen vragen naar een CTB in werk gerelateerde omgevingen en de bevoegdheid die hier vanuit werkgevers voortvloeit om daarop maatregelen te nemen, is mogelijk. Er is echter geen verplichting en derhalve is geen handhaving op deze maatregel mogelijk.
- Het invoeren van CTB's binnen het onderwijs kan op gespannen voet staan met het recht op onderwijs.
- Naleving van het gebruik van een geldig CTB kan ook worden bevorderd door het gebruik (of in bezit hebben van) een QR code (of polsbandje) van een ander, als overtreding strafbaar te stellen. Het betreft dan een *lex specialis* t.o.v. art. 225 Sr (zonder opzetvereiste), wat eenvoudig en transigabel af te handelen is. Invoering betekent aanvulling van wetgeving, aanmaken van feitcodes en aanpassen van de systemen. Hiervoor is minimaal twee weken voorbereidingstijd nodig, na bekend worden van de wettekst.

Handhaving hierop zou plaats kunnen vinden door aangewezen boa's en de politie.

- Een CTB vragen aan werknemers, heeft ook invloed op klanten/burgers die de werklocatie bezoeken. Het toegangsbeleid wordt dan aan de instantie zelf overgelaten. Voorkomen moet worden dat burgers beperkt worden in hun rechten of plichten (meldplicht vreemdelingen, gesprek UWV etc).
- Lokaal zou het toezicht op de naleving van de CTB binnen de nu reeds aangewezen sectoren kunnen worden geïntensiveerd. Behalve overtreding van de coronamaatregelen is veelal ook sprake van oneerlijke concurrentie jegens ondernemers die zich wel aan de regels houden.

CTB en werkgeverschap

- Het invoeren van CTB binnen een werk gerelateerde omgeving kan op gespannen voet leven met de continuïteit van het bedrijf en de daarmee samenhangende economische gevolgen.
- Indien de negatieve testverklaring verdwijnt als grondslag voor een CTB, betekent een vragen naar een CTB door de werkgever de facto vragen naar een vaccinatie. Omdat er geen vaccinatieplicht geldt in Nederland, staat dit op gespannen voet met het recht op arbeid of alles wat hier anderszins tussen werkgever en werknemer contractueel of per cao is vastgelegd.
- Juridische onderbouwing voor maatregelen die een werkgever kan nemen jegens een werknemers zijn zelf te bepalen maar daarmee ook nog onduidelijkheid. Vanuit de rijksoverheid zouden handvatten aangeboden moeten worden richting werkgevers.

Regionale maatregelen

- De politie en het OM zien onmogelijkheden in de uitvoering van regionale gedragsmaatregelen:
 - Regionale maatregelen zijn lastig te communiceren richting de beoogde populatie. Naast het feit dat in Randstedelijk gebied geografische afbakening praktisch niet kenbaar / zichtbaar is kan die kenbaarheid voorts ook niet verwacht worden van anderstaligen en mensen die kort in Nederland verblijven (toeristen). Zelfs bij welwillendheid tot naleving wordt de feitelijke compliance daarom zeer laag ingeschat, waarmee er dus nauwelijks een medisch effect door behaald wordt.
 - Omdat gemeenten vloeiend en onzichtbaar in elkaar overlopen, is een gemeentelijke maatregel zinloos als ook niet in de omringende gemeenten (die tot hetzelfde verzorgingsgebied van de beoogde populatie horen) de maatregelen gelden. Maar dat is juridisch niet uit te leggen omdat hetzelfde argument dat geldt voor de aanscherping in een "ongezonde" gemeente contrair is aan legitimatie van beperkingen in een "gezonde" gemeente.
 - Voor een hoger aggregatieniveau geldt dat de grenzen van veiligheidsregio's nietszeggend zijn voor de gemiddelde inwoner en men kan hem/haar niet verwijten die grenzen op straat niet te kennen (simpelweg omdat ze ook niet kenbaar zijn, wat een noodzakelijke juridische voorwaarde is). Voor provinciegrenzen geldt dat wellicht in iets mindere mate
 - Maatregelen aan/uit zetten vergt inregel tijd vanwege de benodigde juridische grondslagen, deze te communiceren en in systemen te implementeren. Een 'jo-jo effect' zou daarom voorkomen moeten worden.
 - Daar politie-inzet potentieel door het hele land kan plaatsvinden, krijgen handhavers te maken met diverse regels en grijze gebieden. Voor handhavers is dit een onwerkbaar situatie waardoor onvoldoende gehandhaafd kan worden en de geloofwaardigheid van de overheid op het spel staat.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Uitvoering en Handhaving Rijk (II)

Sectorale maatregelen

- Anders dan generieke regionale gedragsmaatregelen, zijn maatregelen die specifiek op sectoren gericht zijn eenvoudiger geografisch in te voeren.
- De ervaringen in de grensregio's leren dat er dan wel verdringingseffecten ontstaan naar gebieden waarbij minder maatregelen gelden, wat averechts werkt op het beoogde medische effect (mensen uit een hoog besmettingsgebied krijgen een groter incentive om te reizen naar een lager besmettingsgebied, waardoor er juist meer sprake zal zijn van verspreiding van het virus dan zonder de maatregel).
- Daarom wordt geadviseerd een regionale maatregel alleen van toepassing te laten zijn op sectoren die elders niet of beperkt aanwezig zijn.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Uitvoering en Handhaving Lokaal

Algemeen

- De mogelijke verzwaringen zijn niet bijzonder nadelig voor gevaccineerden.
- Burgers hebben al veel ervaring opgedaan met de coronatoegangsbewijzen, mondkapjes en veilige afstand.
- Waarschijnlijk hebben gevaccineerden voldoende begrip voor de verzwaringen.
- De maatregelen zoals aanscherping van adviezen zijn heel vrijblijvend. Terwijl in andere landen gedeeltelijke lockdowns worden ingevoerd.
- Als het gaat om het CTB dan moet deze consequenter en breder ingezet worden. Nu is het teveel gefragmenteerd en dat is niet goed voor het draagvlak.
- Ook moet er duidelijkheid komen of het CTB als "alternatief" kan blijven dienen voor de 1,5 meter. Dit heeft gevolgen voor de cultuur sector wanneer er weer/ ook 1,5 m gehandhaafd moet worden, want dan kunnen veel dingen niet doorgaan (denk bijvoorbeeld aan een orkest).
- Bij bredere inzet van het CTB zal er ook meer controle/handhaving gevraagd worden van gemeenten. Volgens gemeenten en het Veiligheidsberaad gaat het op dit moment aardig, maar opschalen wordt lastig. Gemeenten hebben hiervoor de capaciteit niet. Wat kan het rijk hieraan doen? De sectoren zijn verantwoordelijk voor de inzet van het CTB, belangrijk om hier de nadruk op te leggen, ook vanuit het rijk. En niet dat het aankomt op het sluitstuk, namelijk handhaven.

Continuering van het huidige maatregelenpakket met mogelijke verzwaringen

- Aangescherpte adviezen
 - 'Zoals' suggereert dat er nog meer opties worden overwogen?
- Thuiswerkadvies en binnenlands reisadvies
 - Het binnenlands reisadvies wordt in de praktijk nauwelijks toegepast.
 - Het thuiswerkadvies wordt in de praktijk alleen in een deel van de publieke sector serieus toegepast. In de private sector is dit nauwelijks het geval.
 - Als werkgevers om een CTB kunnen vragen, valt voor werknemers een vrijere keuze te maken tussen thuis werken of op kantoor.
- Advies 'houd veilig afstand' naar 'houd afstand waar mogelijk'
 - Het 1,5 meter advies is nog bekend bij veel mensen en sluit aan op de behoefte van veel mensen.
- Uitbreiding mondkapjesplicht
 - De uitvoerbaarheid en haalbaarheid van dit idee valt alleen vast te stellen aan de hand van plaatsen waar de mondkapjesplicht ook (weer) zou gaan gelden.
- Inzet Coronatoegangsbewijzen
 - Uitbreiding binnen huidige door de wet aangewezen sectoren (sport, kunst en cultuur, horeca en evenementen)
 - De uitvoerbaarheid en haalbaarheid van dit idee valt alleen vast te stellen aan de hand van die delen waar de CTB ook zou gaan gelden (in welke sectoren op welke plekken).
 - Hierbij moet duidelijkheid komen wat er precies wordt bedoeld. Voorkomen moet worden dat de sectoren waarbij alles volgens de regels loopt de dupe worden van sectoren waar dit niet zo is. In de cultuur sector is zo goed als 100% controle op CTB. Bij de horeca is dit bijvoorbeeld anders. Het zou zuur zijn als alleen bij in de wet genoemde sectoren extra regels komen, enkel omdat deze sectoren in eerste instantie in de wet zijn genoemd. Dat zou niet het argument moeten zijn. Het argument zou moeten zijn: waar zijn de meeste besmettingen? Of waar is de toepassing op dit moment suboptimaal?

- Bij sport is het gek dat in een kantine wel een CTB gevraagd wordt, maar bij de nabijgelegen tribune in een sporthal niet.
- Organisaties zijn niet in staat om zelf het CTB te handhaven, zij hebben al onvoldoende vrijwilligers. Hiervoor zijn beveiligingscollega's nodig om op drukke plaatsen dit te organiseren. Dit is noodzakelijk voor dit soort maatregelen.
- Mogelijkheid creëren dat werkgevers aan werknemers een CTB (kunnen vragen)
 - Voor het draagvlak onder gevaccineerden zou het goed zijn als werkgevers aan werknemers een CTB (kunnen) vragen. Dit zorgt ervoor dat gevaccineerden vrijer zijn in hun keuze om op kantoor of thuis te werken.
 - Voor de uitvoerbaarheid is essentieel dat de werkgevers gefaciliteerd worden in hun controle op de CTB zonder dat zij een formele controlebevoegdheid krijgen. Al moeten werkgevers hier vooral ook zelf op reflecteren.
- Uitbreiding CTB naar onderwijs
 - Bij inzet CTB in het onderwijs moet het onderwijs vooral zelf hierop reflecteren. Er kan mogelijk een groot verschil komen tussen gevaccineerden (fysiek onderwijs) en ongevaccineerden (digitaal onderwijs, tenzij test). Bovendien zou de combinatie van fysiek en digitaal onderwijs voor dezelfde klassen onuitvoerbaar worden voor het onderwijs
 - Vanuit sociaal domein is het ingewikkeld. De drempel om weer normaal onderwijs te volgen moet zo laag mogelijk zijn. De generatie scholieren/studenten heeft al veel voor de kiezen gehad wat in sommige gevallen (langdurig) effect kan hebben.
 - Bij onderwijs kan juist ook teststraat goed georganiseerd worden, zeker bij hbo/wo locaties. Dan is een test/prikstraat in een gebouw best denkbaar.

Reflectie landelijk of lokaal inzet maatregelen

- Wij zijn voorstander van landelijke maatregelen en tegenstander van lokale maatregelen. Lokaal inzetten van maatregelen van leiden tot ongewenste effecten zoals een toeloop van mensen naar plaatsen waar de maatregelen minder zwaar zijn. Daarbij kan er onbegrip ontstaan door de verschillen wat kan leiden tot afnemende bereidheid om bijvoorbeeld te controleren op het CTB.
- Lokale maatregelen zijn ook niet uitvoerbaar en onwenselijk. Nederland is te klein voor lokale maatregelen en veel gemeenten zijn voorstander van een uniform beleid. Daar moet op ingezet worden. (dit is in 2020 geprobeerd waardoor gemeenten afhankelijk wilde opereren van de veiligheidsregio's).
- Wat wel een mogelijkheid kan zijn is het invoeren van mondkapjes op lokaal niveau. Hierdoor zullen sommige mensen hun boodschappen ergens anders halen, maar het zal mogelijk toch wel helpen.
- Ook is er regionaal een sterker inzet van de 1,5 m samenleving/ CTB denkbaar. Dat doet mogelijk ook wat voor het draagvlak van alle maatregelen.
- We weten waar de grootste besmettingen plaatsvinden, dus het is goed om die te benoemen en gericht hierop maatregelen toe te passen en niet op basis van wat er toevallig al in de wet staat.
- Dus maatregelen die lokaal zouden werken zijn de 1,5 meter en de mondkapjes, maar sluiting van horeca/musea/winkels of het verbieden van samenkomsten heeft op lokaal geen zin, dat verplaatst het probleem alleen maar.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Juridisch (VR)

Algemeen

- De VR's stellen dat vanuit naleving en handhaafbaarheid heldere en uitlegbare regels (voor zowel gevaccineerden als niet gevaccineerden) van belang zijn.
- De VR's wijzen op mogelijke spanningen in de samenleving tussen gevaccineerden en niet-gevaccineerden, waarbij zij waarschuwen voor polarisatie en uitsluiting, met name onder jeugdigen.
- Essentiële functies (winkels, overheidsinstellingen, scholen, zorg) dienen voor iedereen toegankelijk te zijn.
- De VR's stellen dat ook naar het doel en de effecten van de maatregelen in relatie tot het draagvlak dient te worden gekeken.

Overwegingen ten aanzien van aangescherpte adviezen

- De VR's geven aan dat aanscherping van het thuiswerkadvies en binnenlands reisadvies logische maatregelen zijn die relatief weinig "pijn doen". Hierbij merken zij wel op dat bedrijven net weer aan het opstarten zijn (hiertoe behoren soms ook investeringen op de werkvloer), waardoor het draagvlak voor het advies mogelijk laag is.
- De effectiviteit van het binnenlands reisadvies is mogelijk lager omdat entertainment (zoals horeca, leisure en evenementen) mogelijk.
- Er wordt aandacht gevraagd voor de samenloop tussen locaties en activiteiten waar CTB geldt en het advies van 1,5 meter afstand.

Overwegingen ten aanzien van het uitbreiden van CTB in de huidige sectoren: algemeen

- De VR's stellen dat gezien het seizoen er meer interactie binnen plaats zal vinden. Het ligt dan minder voor de hand om CTB uit te breiden naar buiten (bijvoorbeeld op een terras of langs het sportveld).
- Er dient aandacht te zijn voor de handhaving (smogelijkheden). De VR's wijzen erop dat de handhavingcapaciteit beperkt is. In dit kader zijn afspraken met sectoren en het feit dat Rijksinspecties ook kunnen handhaven relevant.
- Bij uitbreiding van CTB dient, volgens de VR's, rekening te worden gehouden met uitzonderingen voor georganiseerde jeugdactiviteiten (sport en spel) tot 18 jaar, wijkvoorzieningen, dagbesteding en activiteiten voor kwetsbaren, uitvaarten en trouwplechtigheden. Voor alle uitzonderingen kan 1,5m geadviseerd worden.

Overwegingen ten aanzien van het uitbreiden van CTB in de huidige sectoren: sport

- De VR's stellen dat voor publiek bij sporten binnen CTB een optie zou kunnen zijn. Voor publiek bij sporten buiten wordt m.b.t. de uitvoerbaarheid van CTB opgemerkt dat amateursport afhankelijk is van vrijwilligers, sportvelden veelal meerdere ingangen kennen en mensen die langs de lijn staan komen en gaan.
- Verder wordt m.b.t. sportbeoefening opgemerkt dat dit afbakeningsproblemen oplevert met o.a. spel en sporten in de openbare ruimte. Er dient duidelijk gemaakt te worden wat onder sportbeoefening wordt verstaan en waar de CTB plicht geldt, denk aan sporten op een sportvereniging en op een Cruyff court.
- De VR's vragen aandacht voor CTB voor sportbeoefening als doorstroom (zoals hardlopen en fiets), gezien dit veelal in de openbare ruimte plaatsvindt.
- Het CTB-plichtig maken van sportbeoefening werpt, volgens de VR's, een drempel op en kan ten koste gaan van de gezondheid van mensen, waarbij speciale aandacht naar jongeren uitgaat.

Overwegingen ten aanzien van het uitbreiden van CTB in de huidige sectoren: evenement en horeca

- De VR's pleiten voor een uitzondering voor doorstroomactiviteiten in ieder geval buiten.
- Voor de uitbreiding naar terrassen geven de VR's aan dat het onwenselijk is om inhekken te verplichten.

- De afhaalfunctie van een eet- en drinkgelegenheid dient te worden behouden, mede i.v.m. mogelijke afbakeningsproblemen tussen winkels en horeca.

Overwegingen ten aanzien van het uitbreiden van CTB in de huidige sectoren: cultuur

- CTB plicht voor kunst- en cultuurbeoefening buiten geeft afbakeningsproblemen met de openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan een CTB-plicht voor zingen in de tuin van het cultureelhuis, dat geldt in het park niet. De VR's geven aan dat het invoeren van een CTB-plicht een drempel kan opwerpen voor kunst- en cultuurbeoefening, met name onder jongeren.
- De VR's geven aan dat kunst- en cultuurbeoefening goed afgebakend dient te worden, denk hierbij aan het onderscheid met onderwijs.

Overwegingen ten aanzien van het mogelijk maken dat werkgevers aan werknemers een CTB vragen

- De VR's geven mee dat dit een zorgvuldige afweging vergt, gezien het belang van het kunnen voorzien in levensonderhoud. In dit kader dienen ook alternatieve maatregelen overwogen te worden.
- De VR's wijzen op de mogelijke spanningen, polarisatie en eventuele consequenties voor werknemers, zoals ontslag.

Overwegingen ten aanzien van het uitbreiden van CTB naar onderwijs (MBO en HO)

- Er dient, volgens de VR's, duidelijk te worden gemaakt wat het alternatief is voor onderwijs aan niet-gevaccineerden (die niet willen of kunnen testen) en hoe dit zich verhoudt met onderwijsverplichtingen (is het verzuim verschoonbaar).
- Verder is een goede afbakening van onderwijs in het MBO en HO waarvoor de CTB-plicht geldt van belang. Veel cursussen zijn hieraan gelijkgesteld. Denk aan taalcursussen, volksuniversiteiten, zondagscholen en theaterscholen.
- De VR's geven mee dat er rekening mee gehouden dient te worden dat deze maatregel mogelijk tot gevolg kan hebben dat jongeren worden uitgesloten en/of blijven zitten. Ook dient het ethische vraagstuk van mogelijke dwang voor jongeren 16 – 18 jaar meegewogen te worden.

Overwegingen ten aanzien van de mogelijkheid dat maatregelen op landelijk/lokaal niveau kunnen worden ingezet

- De VR's stellen dat gezien de grootte van het land en het feit dat mensen makkelijk kunnen uitwijken, lokaal ingrijpen nauwelijks effect zal hebben en er een noodzaak lijkt te zijn voor landelijk beleid.
- Verder wordt meegegeven dat helderheid in regelgeving, uniformiteit en transparantie zeker voor het draagvlak essentieel zijn. Lokaal beleid kan, volgens de VR's, tot niet-uitlegbare verschillen tussen gemeenten of regio's leiden met gevolgen voor draagvlak en kans op protesten.
- Vanuit handhavingsoogpunt is lokaal maatwerk slecht uitvoerbaar en zeker wanneer in verschillende wijken andere regels gelden.
- Het inregelen van lokale maatregelen kan ook tot vertraging leiden.
- De VR's geven verder aan dat goed onderbouwd dient te worden waar en waarom daar maatregelen gelden. In dit kader is relevant dat in steden de vaccinatiegraad per wijk of stadsdeel verschillend is.
- Ook dient rekening te worden gehouden met het risico van stigmatisering of polarisering als de gebieden van niet-gevaccineerden heel specifiek worden aangewezen

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Inspecties (Inspecties NVWA & SZW)

SZW

Algemeen

- De Inspectie SZW bekijkt onderstaande maatregelen vanuit de rollen en taken op basis van de arbeidsomstandighedenwet (ARBO) in de relatie werkgever – werknemer. Overeenkomstig de eerdere besluitvorming dient, als er sprake moet zijn van enige vorm van handhaving door de inspectie SZW, die te zijn gestoeld op (nieuwe, tijdelijke) bepalingen in de ARBO-wet.
- De Inspectie SZW heeft nu geen rol/taak in de handhaving van het coronatoegangsbewijs (CTB). De Inspectie SZW geeft bij de CTB-varianten mee dat:
 - als aan de 'kan' bepaling eisen ten aanzien van zorgvuldigheid worden verbonden, handhaving hierop een interpretatieprobleem kent;
 - als het een 'moet' bepaling wordt voor de werkgever, er daarmee een heldere norm zou ontstaan die qua handhaving minder problematisch zal zijn.

Per maatregel

- Aanscherpen adviezen
 - Voor de Inspectie SZW maken vanuit ARBO-perspectief de aanscherpingen geen wezenlijk verschil. Door geleidelijk wisselende adviezen uit te brengen, ontstaat wel een mogelijk afbreukrisico. De adviezen betreffen op zichzelf geen afdwingbare (en dus geen handhaafbare) normen, noch op de arbeidsplaats, noch op de thuiswerkplek. We gaan er vanuit dat binnenlands reisadvies in principe niet raakt aan relatie werkgever en werknemer, maar let wel op met de formulering want o.a. in de bouw zijn er veel woon-werk bewegingen.
 - Voorstel herformulering veilige afstand 'houd veilige afstand (1,5 meter waar mogelijk)'. Als je alleen 1,5 meter afstand aan moet houden waar dat mogelijk is, heb je kans dat de algemene notie dat veilige afstand gewenst is, verloren gaat op het moment dat 1,5 meter niet mogelijk is.
 - Herinvoering thuiswerken, mondkapjesplicht en afstand houden, betekent voor de Inspectie SZW dat zij kan terugvallen op de oude handelingskaders. Handhaving is mogelijk, maar beperkt. De actuele RI&E (risico inventarisatie en evaluatie) vergt mogelijk aanpassing.
 - Of het koppelen van aanvullende maatregelen aan vaccinatiegraad in plaats van besmettingsgraad juridisch te verdedigen is, is niet eenvoudig te beantwoorden.
- Uitbreiden mondkapjesplicht
 - Voor de Inspectie SZW zijn er geen consequenties vanuit ARBO-perspectief. De Inspectie gaat er vanuit dat dit weer betrekking heeft op supermarkten en bibliotheken e.d. en niet standaard op de (besloten) arbeidsplaats.

Inzet Coronatoegangsbewijzen

- Uitbreiden binnen huidige door wet aangewezen sectoren (sport, kunst en cultuur, horeca en evenementen).

- De Inspectie SZW heeft geen rol/taak in de handhaving CTB in de bedrijf-klant relatie. Als dit wordt uitgebreid naar de werkgever-werknemer relatie, kan dat anders worden. Zie onder.
- Mogelijkheid creëren dat werkgevers aan werknemers een CTB (kunnen) vragen.
- De 'mogelijkheid creëren' levert de Inspectie SZW in beginsel geen toezicht of handhaving op. Wel kan het zijn dat anderen dan werkgevers hier op 'meeliften', maar dat is dan niet voor de Inspectie SZW.
- Als CTB in de Wpg geregeld wordt/blijft, heeft de Inspectie SZW geen rol/taak. Als er rol/taak komt op grond van ARBO dan kan de Inspectie SZW aan zet zijn. De Inspectie controleert de werkgever op naleving van zijn verplichtingen. Dat vereist een duidelijke norm (zoals die in de horeca aan de deur).
- Uitgangspunt is dat de werkgever niet mag vragen naar ziekte. Als er een mogelijkheid komt om te vragen, zal dit vanuit handhavingperspectief op het eerste oog niet veel gevolgen hebben.
- Aan het creëren van de mogelijkheid om naar het CTB te vragen, zitten nog wel de nodige juridische haken en ogen. Het opnemen van een specifieke verplichting in de Wpg in plaats van het creëren van een mogelijkheid om naar een CTB te vragen, lijkt juridisch beter haalbaar. Daarnaast kan dan sprake zijn van een handhaafbare norm, waar Inspectie SZW een rol kan spelen, mits er een aanwijzing als toezichthouder in het kader van de Wpg komt (wat de Inspectie onwenselijk vindt).
- Werknemers in de zin van de ARBO zijn personen met een arbeidsovereenkomst, uitzendkrachten en personen die onder gezag werken. Maar let op in o.a. de bouw komen er veelvuldig ZZP-ers, leveranciers en steeds vaker ZZP-ers/medewerkers/uitzendkrachten met een migratie-achtergrond op de arbeidsplaats, waarbij ook binnen- en buitenwerk door elkaar loopt.
- Uitbreiden van CTB naar onderwijs MBO, HBO en WO.
- De Inspectie SZW heeft begrepen dat dit betrekking heeft op de mogelijkheid een CTB te vragen aan studenten/scholieren om toegang te krijgen tot het schoolgebouw. De Inspectie heeft daarin geen rol/taak. Als dit wordt uitgebreid naar de werkgever-werknemer relatie, kan dat anders worden. Zie boven.

Maatregelen op landelijk of op lokaal niveau

- Vanuit handhavingperspectief verdienen maatregelen op landelijk niveau de voorkeur. Daarbij, opnieuw onder verwijzing naar o.a. de bouw met veel (deels internationale) arbeidsmobiliteit en kortdurende arbeidslocaties, compliceren niet-verplichtende, voorwaardelijke of lokale maatregelen eens te meer.
- Vraag is of de keuze landelijk of lokaal momenteel optioneel is, gezien een rood NL op weg naar donkerrood op basis van de besmettingsgraad en mede gezien de grote bevolkingsmobiliteit.
- Blijft hoe dan ook van belang dat toezichthouders die gezamenlijk op pad gaan hun eigen coronabeleid op elkaar afstemmen.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Inspecties (Inspecties NVWA & SZW)

NVWA

- Onderscheid lokaal/regionaal
 - Het regionaliseren van de maatregelen kan leiden tot verschillen in de manier waarop toezicht kan worden gedaan (meer/minder mogelijk). Belangrijk is dat dergelijke keuzes uitlegbaar moeten zijn.
 - Daarnaast wordt een groter risico op agressie of ander ongewenst gedrag in regio's die apart worden gezet voorzien. Wanneer de verhouding met de overheid verzuurd kan zijn, dat kan terugslaan op vertegenwoordigers van die overheid, in casu inspecteurs.
- Coronatoegangsbewijs
 - Dat gaat voor de NVWA om twee situaties, het tonen van het CTB op de eigen (kantoor-)werkplek, en het tonen van het CTB op inspectielocaties. Beiden zijn nu expliciet uitgesloten, op inspectielocaties is dat gerelateerd aan de toezicht functie. In beide gevallen zal de NVWA, als het CTB wordt geëist, te maken krijgen met mensen die het CTB niet willen of kunnen overleggen. Dat kan leiden tot bijvoorbeeld vragen over arbeids-juridische consequenties die daaraan verbonden kunnen zijn, arbeidsconflicten en verminderde inzetbaarheid, die verhoudingen verder op scherp zetten, de vraag is of dat opweegt tegen de winst die men ermee denkt te behalen.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Gedrag

Kernoverwegingen

- Naleving: Heldere, consistentie en herhaalde communicatie over het nut en noodzaak van naleving van de (basis)maatregelen, ook voor gevaccineerde mensen, is essentieel.
- Voor draagvlak en naleving is het van belang dat maatregelen noodzakelijk, effectief én haalbaar zijn: stem af met burgers en uitvoerende entiteiten/organisaties
- Het collectief belang is maximale vrijheid en deelname aan de maatschappij voor iedereen, én toegankelijkheid van zorg. Het is daarom uitlegbaar dat de keuzevrijheid om niet te vaccineren, gevolgen heeft in de vorm van uitbreiden van (gratis) testen voor toegang / CTB
- Solidariteit en rechtvaardigheid zijn in deze fase van de pandemie extra belangrijk om vertrouwen en draagvlak te bevorderen. Dit vraagt om transparante, goed onderbouwde uitleg van de beleidskeuze
- Bij hoge dreiging hebben veel mensen de voorkeur voor kort en hard ingrijpen met een effectief pakket, boven mild maar langdurig ingrijpen. Bij lagere dreiging, blijft extra inzet op bevordering en facilitering van naleving basisregels van belang.
- Inzet van iedereen blijft nodig – gevaccineerd of niet. Zet geen subgroepen weg als zondebok.

Toegepast

- Het aanscherpen van thuiswerkadvies, binnenlands reisadvies, 1,5 afstand houden en uitbreiden mondkapjesplicht, zal onder voorwaarde van duidelijke uitleg (nut en noodzaak), naar verwachting op meer draagvlak en naleving kunnen rekenen dan (sterk) sociaal beperkende maatregelen. De verwachtte naleving is mogelijk lager dan in eerdere fases.
- Onder voorwaarde van goede toegankelijkheid van testen voor toegang is, uitbreiden van CTB naar door de wet aangewezen sectoren uitlegbaar.
- Indien noodzakelijk is het CTB invoeren op de werkvloer verdedigbaar (men behoudt inkomen). Verken samen met branches praktische (on) mogelijkheden om aan werknemers CTB te vragen en start .
- CTB in hoger onderwijs kan leiden tot beperktere deelname (geen of slechts online onderwijs), met een negatief effect op welzijn en ontwikkeling. Draagvlak voor maatregelen in het onderwijs is zeer laag en doet mogelijk afbreuk aan ervaren rechtvaardigheid. Afraden.
- Kort en krachtig lokaal ingrijpen valt uit te leggen als mogelijke opschalingsstrategie, in nauw overleg met de lokale overheden en organisaties.

Aandachtspunten voor communicatie

- Voor veel mensen is onduidelijk welke maatregelen nog gelden en waarom. Communicatie hierover wordt gemist de laatste periode. Zichtbare, heldere, frequente en concrete communicatie over nut en noodzaak van de maatregelen, zelftesten én naleving basisregels blijft essentieel.
- Licht helder toe hoe in de besluitvorming rekening is gehouden met rechtvaardigheid en solidariteit
 - a. enerzijds: we leven in een vrij land waarin iedereen erbij hoort, we niemand willen dwingen tot vaccineren, en niemand de toegang tot zorg wordt geweigerd;
 - b. anderzijds: we hebben wel een collectief probleem. Deze mix van maatregelen is naar verwachting de meest effectieve om de zorg zoveel mogelijk te ontlasten, zoveel mogelijk mensen bewegingsvrijheid te bieden, en bedrijven open te houden die al zoveel inkomsten moesten verliezen.
- Leg uit dat niet alleen zorgcapaciteit meespeelt, maar ook solidariteit met mensen waarvan zorg uitgesteld is.
- Benadruk opnieuw dat wij alleen samen Corona er onder krijgen. Niet alleen burgers hebben hier een verantwoordelijkheid, ook (lokale) overheden, bedrijven, scholen en andere organisaties die veel invloed op de (on)mogelijkheden (context) van en motivatie voor naleving.
- Om verdere tweedeling te voorkomen/ verminderen:
 - Bejegen mensen op een beleefde manier met respect.
 - Biedt mensen ruimte om hun mening geven en luister oprecht
 - Behandel mensen eerlijk en rechtvaardig
 - Zorg dat je duidelijk maakt dat de overheid competent en professioneel handelt

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets: NKC (I)

Opiniebeeld (peiling 26-28 oktober)

- Zes op de tien mensen maken zich (grote) zorgen over de huidige situatie rondom het coronavirus, met name over uitgestelde operaties en druk op de zorg.
- Zes op de tien mensen vinden dat de overheid weer meer maatregelen moet nemen en adviezen moet aanscherpen.
- Het thuiswerkadvies, het laten zien van het coronatoegangsbewijs waar dit verplicht is, de maatregel om een mondkapje te dragen waar dit verplicht is en het advies om afstand te houden worden het meest genoemd om aan te scherpen.
- Vier op de tien mensen vinden dat het onverantwoord was om de coronamaatregelen per 25 september verder te versoepelen. De helft van de mensen vindt dan ook dat de 1,5 meter afstand weer verplicht moet worden.
- Vier op de tien geeft aan dat de mondkapjesplicht weer verder moet worden aangescherpt.
- Bijna twee derde heeft begrip voor de beperkingen die er nog gelden.
- Bij een derde van de mensen die al eens ergens zijn geweest waar ze een coronatoegangsbewijs voor nodig hadden is de QR-code gescand en het identiteitsbewijs bekeken. 11% geeft aan dat het coronatoegangsbewijs helemaal niet is gecontroleerd.
- Twee derde van de mensen die moeten testen voor een CTB zijn nog niet ergens geweest waar je een CTB nodig had. Dit geldt maar voor een derde van de mensen die zijn gevaccineerd of een herstelbewijs hebben.
- Men is sinds half september positiever geworden over het gebruik van het coronatoegangsbewijs, ook vinden meer mensen het een oplossing. Wel vinden meer mensen dat het coronatoegangsbewijs mensen uitsluit.
- Ook is er sinds half september een stijging te zien voor alle locaties waar mensen een CTB passend vinden, ook op de locaties waar een CTB nu niet nodig is.

Algemeen

- Een deel van de samenleving heeft het gevoel dat we te ruim hebben versoepeld. Benoem dit sentiment en geef aan waarom dit in september een verantwoorde stap was (uiteindelijk is het enige voorspelbare aan het virus dat het virus onvoorspelbaar is)
- Een aantal maatregelen die in september zijn vervallen, komen nu weer terug. Dit kan worden ervaren/geframed als: jojo-beleid.
- Deze ronde van verzwaren is anders dan de eerdere verzwaren. Toen gold steeds: niet iedereen die gevaccineerd wil worden, kan ook gevaccineerd zijn. Dat is nu anders. Een deel van de gevaccineerden zal ervaren dat de huidige verzwaren veroorzaakt worden door de niet-gevaccineerden en dus eigenlijk onnodig zijn. Dit leidt tot polarisatie. Als het kabinet zou kiezen voor verzwaren die voornamelijk gevolgen hebben voor niet-gevaccineerden dan wordt dat door een deel van de samenleving ervaren als maatschappelijke uitsluiting en ook dat leidt tot polarisatie. Het is raadzaam om in de communicatie door het kabinet zo verbindend mogelijk te zijn, mogelijke spanningen te benoemen en dilemma's te schetsen.
- Wees transparant over de filosofie en ratio achter de maatregelen en benoem bijbehorende dilemma's; benoem waar mogelijk de (bewezen) effectiviteit van de maatregelen ikv het einddoel: minder ziekenhuisopnames (Waarom gaat dit werken? Wanneer is het genoeg?)
- Benoem de uitgangspunten van het beleid expliciet. Benadruk het gemeenschappelijke doel. 1.

Kwetsbare beschermen, 2. De zorg toegankelijk houden voor iedereen (dus geen uitstel van planbare zorg). 3. Zicht houden op het virus. Dit kan worden aangevuld met het vierde uitgangspunt: beperken van sociaal-economische en maatschappelijke schade.

De ongevaccineerden zijn niet één groep. Benoem dat het mensen zijn die niet kunnen, niet willen en die twijfelen. Maak expliciet wat we doen om de vaccinatiegraad te verhogen. Voorkom ook dat deze groep de schuld krijgt van verzwaren.

- Benoem wie wat zelf kan doen om een bijdrage te leveren aan het verder voorkomen van een opleving van het virus: burgers (communicatie: vaccineren/CTB/testen en quarantaine/basisregels), sectoren (context: naleving bevorderen) én de overheid (controle + maatregelen in de zorg).

Aanscherping thuiswerkadvies en binnenlands reisadvies

- Dit zijn herkenbare adviezen, daardoor goed communiceerbaar. Het draagt ook bij aan het versterken van het urgentiegevoel in de samenleving. Aanscherping van deze adviezen kunnen rekenen op draagvlak.
- Maar al voordat deze adviezen werden versoepeld was de naleving al minder goed. Extra communicatie zal naar verwachting beperkt leiden tot hogere naleving.

Aanscherping 1,5 meter-advies

- De 1,5 meter is herkenbaar en goed communiceerbaar. Maak wel duidelijk dat de 1,5 meter niet geldt op locaties waar het CTB geldt. Geef ook aan dat dit helpt om kwetsbaren te beschermen.
- Een belangrijk deel van de samenleving is nog steeds bezorgd. Ongeveer de helft van de samenleving geeft aan dat 1,5 meter weer verplicht moet worden.
- De herinvoering helpt ook te onderstrepen waarom bijvoorbeeld handen geven en zoenen of knuffelen bij begroeting niet verstandig is. Het is raadzaam om dat expliciet te benoemen, in combinatie met de overige basisregels.
- Maar de naleving was al voor het loslaten van de 1,5 meter in september niet hoog. De verwachting is dat de naleving na de verzwaren maar beperkt zal toenemen. Desalniettemin draagt het opnieuw adviseren van de 1,5 meter bij aan het vergroten van het urgentiegevoel.

Uitbreiden mondkapjesplicht

- Dit is een herkenbare maatregel (mede doordat het op dezelfde locaties verplicht wordt) en daardoor makkelijk communiceerbaar. Zo'n 40% van de samenleving vindt dat de mondkapjesplicht weer op meer plekken zou moeten gelden.
- De naleving was goed en zal naar verwachting ook nu weer snel hoog zijn.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: NKC (II)

Coronatoegangsbewijzen (CTB)

- De samenleving is verdeeld over het CTB. Maar mensen zijn wel positiever gaan denken, dat komt ook omdat het voor veel mensen eenvoudig is om het CTB te krijgen. Vier op de tien zegt wel dat het CTB mensen uitsluit, dat is meer dan bij een meting twee weken geleden. Die uitsluiting zien we terug in de cijfers, 2/3 van de mensen die niet-gevaccineerd is, geven aan dat ze niet naar locaties gaan waar het CTB geldt.
- De naleving en controle van sectoren en organisaties kan en moet op dit moment echt beter. Bij een aanzienlijk deel van de bezoeken aan CTB-plichtige locaties wordt er niet gecontroleerd of niet goed op het CTB.
- De uitbreiding van het CTB in een aantal specifieke sectoren/situaties is niet goed uitlegbaar.
- In musea wordt de 1,5 meter vaak eenvoudig nageleefd (met uitzondering van een beperkt aantal grote musea).
- Sportbeoefening in groepsverband buiten is al in het voorjaar toegestaan toen de vaccinatiegraad nog laag was en is bovendien belangrijk voor de fysieke en mentale gezondheid.
- Als ouders bij buiten sportende kinderen gaan kijken, lijken risico's op besmetting laag.
- Het CTB voor de intocht van Sinterklaas is op een aantal locaties nu al verplicht (bijvoorbeeld bij een kade), maar in veel gevallen niet omdat het praktisch gezien onmogelijk is om een terrein langs een heel traject af te sluiten. Dit geldt ook voor publiek bij bijvoorbeeld een marathon.
- Voor al deze sectoren zijn de lasten om controles te organiseren hoog, personeel moet worden vrijgemaakt en vrijwilligers moeten worden gevonden voor de controles.
- Specifiek bij het verplichten van een CTB voor sinterklaasintochten is de verwachting dat dit zal leiden tot annuleringen en maatschappelijke onvrede hierover.
- Het invoeren van het CTB in het onderwijs zal naar verwachting niet kunnen rekenen op veel draagvlak bij de instellingen en de studenten die daar studeren.
- Het CTB voor bezoek in de zorg zal daarentegen wel kunnen rekenen op draagvlak. Veel mensen zien het nut van het gebruik van een CTB bij bezoek aan kwetsbaren.
- Deze maatregel raakt met name mensen die niet-gevaccineerd zijn. Als hier te veel nadruk op wordt gelegd, dan draagt dat bij aan het vergroten van het gevoel dat zij steeds meer worden uitgesloten van de samenleving. Dat is niet wenselijk. Leg daarom duidelijk uit dat deze maatregel ook bedoeld is om hen te beschermen.
- Verbetering van de controle en handhaving door sectoren zelf en overheid helpt bij het vergroten van het draagvlak en het gevoel van veiligheid.
- Voor het draagvlak is het ook verstandig om te benadrukken dat de inzet voor langere tijd is, mogelijk enkele maanden, maar dat er ook een einde komt aan de inzet van het CTB (het is nodig voor een tijd, maar niet voor altijd). Noem geen data en manage de verwachtingen goed. De grootste onzekere factor is de introductie van een nieuwe variant van het virus. Regelmatig wordt opnieuw beoordeeld of het CTB kan vervallen. Benoem ook dat het kabinet geen knipperlichtbeleid wil. Als het CTB vervalt, dan kan dat alleen als de verwachting is dat het langere tijd niet nodig gaat zijn.

Gedifferentieerde inzet CTB en/of mondkapjesplicht landelijk/lokaal

- Differentiatie van maatregelen op lokaal niveau is niet goed communiceerbaar. Als per gemeente bijvoorbeeld de toepassing van het CTB of de mondkapjesplicht kan verschillen, dan is het voor de burger niet meer goed te zien wanneer welke regel geldt. Met communicatie alleen is dit niet op te lossen.
- Differentiatie van maatregelen op lokaal niveau leidt tot een grote hoeveelheid situaties die lastig uitlegbaar zijn. Als een maatregel niet uitlegbaar is, dan zal dat consequenties hebben voor de naleving. Enkele mogelijke situaties:
 - Als je instapt op station A moet je op een mondkapje hebben en uitstapt bij station B niet. Dit is niet uitlegbaar.
 - Het is niet uitlegbaar als een museum in gemeente C wel een CTB-plicht geldt en in de buurgemeente D het niet geldt.
 - Als het voetbalteam uit gemeente E voetbalt in gemeente F moeten ze een CTB laten zien, maar als dezelfde teams elkaar niet in F maar in E treffen dan hoeft er geen CTB te worden getoond.
 - Als je met de auto van Rotterdam naar Groningen gaat, dan geldt in het ene benzinstation wel een mondkapjesplicht en in het andere niet. En dat kan op die reis een aantal keer veranderen. Dit is niet uitlegbaar.

Omgevingstoets buitenland

Maatregelen	NL	BEL	DUI	FRA	VK	POR	DK
Beeld 14 daagse incidentie Vaccinatiegraad	412,2/100.000 83,8.1%	543,5 /100.000 86.1 %	118/100.000 Op 27/10: 23.212 besmettingen 1768 op de IC. 79,3%	48/ 100.000 Op 27/10: 6 528 besmettingen 80.5%	477.1/100.000 (7 daagse incidentie) 79.3%	85.37/100.000 91.3%	154.43/100.000 88,1%
Onderwijs	Open	PO volledig open, VO en HO gedeeltelijk open	Open; mogelijk plaatselijk nog restricties.	Open zonder beperkingen	Zo normaal mogelijk open.	Open	Open
Winkels & Horeca	- Horeca tussen 00:00-06:00 gesloten - 75% norm horeca en evenementen	Per 1/11 voeren ook Vlaanderen en Wallonië de coronapas in voor de horeca, evenementen en fitnesscentra	Per 23/8 is er voor binnenruimten een coronatoegangsbewijs nodig. Per 11/10 wordt een eigen bijdrage gevraagd voor testen.	CTB verplicht bij toegang. Voor discotheken geldt dat binnen 75% open mag, en buiten 100%. Per 15/10 zijn testen niet meer gratis. Er geldt nog een afstandsadvies, wat lokaal aangevuld kan worden met een mondkapjesplicht.	Open sinds 19 juli zonder beperkingen.	Per 1 oktober geen CTB verplicht meer in restaurants.	Open sinds 10 september zonder beperkingen
Mondkapje	In het OV en overige bedrijfsmatig vervoer en op luchthavens vanaf security (airside) en vliegtuigen;	Per 29/10 : Mondmaskers worden terug verplicht in binnenruimtes zoals winkels, publieke ruimtes, etc.	Verplicht in afgesloten openbaren ruimtes.	Mondkapjes blijven binnen verplicht (winkels, openbare gelegenheden, restaurants, etc.).	Vervallen sinds 19 juli.	Verplicht in het openbaar vervoer.	Alleen verplicht op vliegvelden.
Quarantaineplicht	De quarantaineplicht (voor niet gevaccineerden) bij het inreizen vanuit zeer hoogrisicogebied en uitzonderlijk hoogrisicogebied.	Besluitvorming hierover niet voorzien.	Overtreding wordt bestraft, lijkt sprake van lokale verschillen m.b.t. handhaving en hoogte van de boete.	Overtreding wordt bestraft met een vast boete van €1000 (die kan worden verhoogd naar €1300).	Geen, ook geen zelf-isolatie na contact met iemand die positief getest is.	Alleen voor personen zonder DCC	Alleen voor personen zonder DCC
1,5^e meter	Afgeschaft per 25 september	Verplicht, wijzigingen op korte termijn niet voorzien.	Verplicht,	Er is op dit moment nog geen sprake van het loslaten van de 2 meter maatregel.	Vervallen per 19 juli.	Afstandsnorm nog van kracht.	Vervallen per 10 september.
Coronatoegangsbewijzen	Brede inzet CTB vanaf 13 jaar	Inzet bij grotere evenementen (500+ personen binnen, 750+ buiten). Lokale verschillen mbt inzet horeca, nachtlevens, sportzalen	Vanaf 23/8 verplicht alleen 2 G toegang tot:- ziekenhuizen en bejaarden- en verzorgingstehuizen; - Restaurants, hotels - indoor	CTB's zijn sinds 9 augustus een aanvulling op de basismaatregelen	Mogelijk verplichting CTB in najaar 2021 afhankelijk van stand epidemie.	Verplicht voor: - Evenementen - Bars en clubs - Gezondheidsinstelli ngen	Vervallen per 10 september.

987288